

21.5.2018

VN/1479/2018 YM

Jakelussa mainitut

Viite TEM030:00/2018
Hänvisning

Asia Ympäristöministeriön lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kasvupalveluvirastosta
Ärende

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt ympäristöministeriöltä lausuntoa hallituksen esityksestä laiksi kasvupalveluvirastosta. Ympäristöministeriö tarkastelee lausunnolla olevaa hallituksen esitystä kasvupalveluvirastoksi uudistuksen tavoitteiden, virastolle säädettäviksi aiottujen tehtävien sekä arvioitujen vaikutusten näkökulmasta. Ympäristöministeriö toteaa lausunnossaan seuraavaa:

Yleisesti kasvupalveluvirastosta

Maakuntauudistuksessa perustetaan Suomeen 18 itsehallinnollista maakuntaa. Itsehallinnollisten maakuntien tehtäviksi siirtyvät myös kasvupalveluja ja aluekehittämistä koskevat tehtävät, jotka ovat tällä hetkellä maakuntien liitoissa, ELY –keskuksissa ja TE –toimistoissa. Ympäristöministeriö on tietoinen, että kyseisiin tehtäviin kytkeytyviä maksatustehtävien järjestämistä ja tehtävien koordinaatiota on tarkasteltu eri vaihtoehtoista käsin. Lakiluonnoksessa esitetään, että KEHA –keskusta ei siirrettäisi osaksi maakuntahallintoa vaan sen asema tarkennettaisiin lainsäädäntömuutoksin ja muutettaisiin työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla toimivaksi kasvupalveluvirastoksi.

Yleishuomiona ympäristöministeriö toteaa, että lausunnoilla oleva lakiluonnos on puutteellinen. Muun muassa lain yksityiskohtaiset perustelut puuttuvat kokonaan, lisäksi vaikutusarvioinnit ovat puutteelliset. Lausuntopyyntöä tuodaan ilmi, että laki olisi tarkoitus antaa viikolla 23 eduskunnalle. Säädösvalmistelun tulee olla aidosti osallistavaa ja hyvää lainsäädäntötapaa noudattavaa, jota olisi syytä noudattaa lakia viimeisteltäessä. Ympäristöministeriö esittää, että kaikki asian kanalta relevantit tahot pääsevät osallistumaan lain viimeistelyyn.

Nyt lausunnoilla oleva lakiluonnos erillisen kasvupalveluviraston perustamisesta on ympäristöministeriön mielestä haasteellinen maakunnallisen itsehallinnon ja maakuntien vaikutusmahdollisuuksien osalta. Erillisen viraston perustaminen voi olla myös synergianäkökulmasta epätarkoituksenmukainen ratkaisu tilanteessa, jossa vastaavaa osaamista on jo esimerkiksi VIMANA OY:ssä. Esitetyllä ratkaisulla kyllä turvataan valtakunnallinen ohjausvalta tehtäviin, mutta palvelun järjestäjän tai tuen myöntäjän eli maakunnan vaikutusvalta virastoon näyttäisi muodostuvan erittäin ohueksi. Lakiluonnoksen mukaan virasto tuottaisi ne palvelut, joita työ- ja elinkeinoministeriö siltä tilaisi.

Johtokunnan tehtävänä olisi vain tehdä aloitteita viraston johtamisesta tai toiminnan kehittämistä. Vaikuttaisi siltä, etteivät maakunnat voisi vaikuttaa viraston toimintaan käytännössä juuri ollenkaan, mutta olisivat tiukasti kytköksissä virastoon. Asiakasneuvottelukunnan roolia on lakiluonnoksen perusteella mahdoton arvioida.

Esityksen vaikutuksia koskevassa osiossa kuvataan, että virasto vastaisi muun muassa erilaisista maksatustehtävistä, kasvupalvelutoimialasta riippuvaisten järjestelmäpalvelujen tuottamisesta valtion ja maakuntien yhteiseen käyttöön sekä hoitaisi maakuntien myöntämien palkkatukien, starttirahojen ja työolosuhteiden järjestämistukien maksamista koskevat tehtävät keskitetysti. Lisäksi virastolla olisi valtakunnallisia asiakaspalvelukeskuksen tehtäviä. Lakiluonnoksen mukaan virasto antaisi valtion ja maakuntien yhteisten järjestelmien ja alustojen tukea eri käyttäjätahoille ja neuvoisi kasvupalveluasioissa. Lisäksi virastolle voitaisiin antaa myös muita työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan viranomaistehtäviä, joita ei ole tarkoituksenmukaista hoitaa ministeriössä.

Ympäristöministeriö huomauttaa, ettei perustettavan viraston asemoitumista tai rajapintoja osana muuta viranomaiskenttää ole tarkasteltu. Lausunnolla olevassa muodossa viraston tehtävät eivät näyttäisi selkeästi rajautuvan vain työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaan, vaan perustettava virasto voisi toimia yleisenä avustusten ja tukipalvelujen tuottajana sekä yhteisenä asiakaspalvelukeskuksena. Ympäristöministeriö ei pidä tarkoituksenmukaisena viraston tehtävien ulottamista muiden hallinnonalojen tehtäviin. Lisäksi tietojärjestelmiin liittyvät tuottamis- ja käytön tukitehtävät tehtävät sopisivat esimerkiksi Vimana Oy:n tehtäviksi.

Ympäristöministeriö kiinnittää huomiota siihen, että lakiluonnoksessa KEHA –keskuksen henkilötyövuosiarviot tehtävien hoidosta on esitetty vain kasvupalveluiden osalta. Koska KEHA –keskus tuottaa palveluita useiden hallinnonalojen tehtäviin, tulisi laissa olla tarkemmat kuvaukset ja arviot KEHA –keskuksen tuottamista palveluista ja henkilöstövaikutuksista koko tehtäväkentän osalta, ei vain kasvupalveluiden osalta. Tämä on välttämätöntä, jotta voidaan arvioida viraston perustamisen vaikutukset muiden maksatustehtävien hoitoon, jotka siirtyvät maakuntiin.

Pykäläkohtaiset huomiot

Lakiluonnoksen perusteella viraston toimiala (1§) ja tehtävät (2§) olisivat varsin laajat käsittäen erilaisia yhteisiä tukipalveluita, maksatuksia ja yhteisen asiakaspalvelukeskuksen. Ympäristöministeriö pitää lausunnoilla olevaa viraston tehtäväkokonaisuutta erittäin laajana. Virastolle esitetty tehtäväkokonaisuus saattaa pirstaloittaa tuen myöntämistä, maksatusta, takaisinperintää ja tuen palauttamista koskevat prosessit asiakkaan ja tuen myöntäjän kannalta epätarkoituksenmukaisella tavalla. Mikäli maksatukset ja rahoituksen takaisinperintätehtävät siirtyisivät kasvupalveluviraston tehtäviksi, ei maakunnalla välttämättä olisi tosiasiaa mahdollisuutta vastata näiden varojen käytöstä. Ympäristöministeriö pitää välttämättömänä, että viraston toimiala määritellään selkeästi siten, että sen toimiala rajautuu vain työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tehtäviin.

Lakiluonnoksen 3 §:ssa säädetään, että viraston tehtävänä olisi tuottaa palveluita, jotka työ- ja elinkeinoministeriö siltä tilaa. Koska virasto tulee selkeästi valtion ja maakunnan rajapintaan, tulisi pykälään lisätä myös maakunnat tilaajiksi ja ohjaajiksi.

Lakiluonnoksen 3 §, 6 §, 7 § (ohjaus, johtokunta, asiakasneuvottelukunta) välinen suhde on lakiluonnoksen perusteella varsin epäselvä. Lain 6 §:ssa määritelty johtokunnan rooli viraston johtamisessa näyttää muodostuvan varsin suppeaksi. Koska kumppanuusosapuolena ovat itsehallinnolliset maakunnat, tulisi johtokunnan 6 §:n mukaista roolia merkittävästi kasvattaa viraston ohjauksessa. Johtokunnalla tulisi olla toimivalta ottaa kantaa muun muassa viraston tulostavoitteisiin ja sen tuottamiin palveluihin. Asiakasneuvottelukuntaa koskeva 7 § on lakiluonnoksen perusteella täysin avoin. Viittaus valtion ja maakuntien tarpeiden huomioon ottamiseen ei anna kuvaa siitä, mitä asiakasneuvottelukunnalla haetaan.

Lopuksi

Kokonaisuutena tarkastellen näyttäisi siltä, että perustettavasta kasvupalveluvirastosta olisi tulossa varsin merkittävä viranomainen muun muassa maksatustehtävien osalta. Lausunnolla olevan lakiluonnoksen mukaisen viraston perustaminen edellyttää huolellista ja avointa valmistelua eri osapuolten välillä. Erityisesti olisi syytä tarkastella sitä, ettei tehtävät ja niihin liittyvät prosessit pirstaloitu epätarkoituksen mukaisella tavalla. Lausuntokierroksen jälkeen ministeriöiden ja muiden keskeisten toimijoiden välinen yhteistyö onkin välttämätöntä lain viimeistelemiseksi.

Kansliapäällikkö

Hannele Pokka

Kehittämiskojohtaja

Juho Korpi

